

РОЗДІЛ 6. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ,
СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКАСОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ
SOCIAL INNOVATIONS IN THE HUMAN CAPITAL FORMATION

У статті розглянуто та узагальнено теоретико-методологічні засади вивчення соціальних інновацій та їх впливу на формування людського капіталу. Охарактеризовано техніко-економічні та соціальні інновації, визначено особливості соціальних інновацій. Розкрито критерії соціально-інноваційної діяльності. В роботі визначена сутність соціальних інновацій з точки зору різних підходів, які є результатом узагальнення існуючих теоретичних досліджень. На основі визначення ключових векторів соціальних інновацій щодо людського капіталу запропоновані стратегічні напрями впровадження соціальних інновацій бізнес-рівня, що стануть основою для зосередження на досягненні таких стратегічних цілей сталого розвитку як збільшення вартості людського капіталу; збільшення доходу працівників; нарощування адміністративного потенціалу управління; підвищення ринкової вартості бізнесу та підвищення ефективності всієї компанії.

Ключові слова: сталий розвиток, людський капітал, соціальні інновації, техніко-економічні інновації, критерії соціально-інноваційної діяльності.

The article considers and summarizes the theoretical and methodological principles of studying social innovations and their impact on the formation of human capital. Technical and economic and social innovations are characterized, features of social innovations in comparison with technical and economic are revealed. Criteria of social and innovative activity are revealed. The essence of social innovations from the point of view of different approaches which are the result of generalization of existing theoretical researches is defined in the work. The proposed strategic directions of implementation of social innovations on human capital at the business level will be the basis for focusing on achieving such strategic goals of sustainable development, for example: increasing the value of human capital; increase employee income; increasing the administrative capacity of management; increase the market value of the business and increase the efficiency of the whole company. The following social innovations can develop in the labor market: remote employment; flexible form of employment; freelance; borrowed work. The main catalysts for the formation of human capital during the fourth industrial revolution will be cloud technology, development of methods for collecting and analyzing Big Data, crowdsourcing, consumer economics, biotechnology, drones and medicine based on 3D printing, artificial intelligence. The study revealed key vectors of social innovation in human capital: the use of modern tools for training, retraining, advanced training, the formation of effective incentives and self-development of employees; development and implementation of methods and tools of the organization's personnel management strategy; creation of corporate culture based on the formation (renewal) of common corporate values that will promote the unity and integration of company employees; introduction of new management methods and approaches aimed at meeting the needs of staff and individualism of employees; formation of social clusters for practical training of professional staff (in business organizations, social enterprises, local communities, educational institutions and research centers).

Key words: sustainable development, human capital, social innovation, technical and economic innovations, criteria of social and innovative activity.

УДК 316.422:330.341.1

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct65-24>

Васильєва О.О.

д.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
та митної справи
Національний університет
«Запорізька політехніка»

Vasyl'yeva Olena

National University
«Zaporizhzhia Polytechnic»

Постановка проблеми. Останнім часом для наукової спільноти підвищений інтерес представляють дослідження в галузі соціальних інновацій, які сприймаються як істотний інструмент сталого розвитку, що забезпечує синергетичний ефект за рахунок більш ефективного використання всіх активів та ресурсів. Соціальні інновації супроводжують процеси генерування нових ідей, тісно пов'язані з появою техніко-економічних інновацій, розвиток яких неможливий без накопичення людського капіталу високої якості, а соціальні інновації, в свою чергу, виступають вагомим чинником підвищення рівня людського капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Засновником інноваційної теорії вважають Й. А. Шумпетера, який запропонував використання соціальних чинників для створення нових

продуктів, його теорію розвинули в подальшому Н. Д. Кондратьєв та С. Кузнець, які пов'язували феномен соціальних інновацій з економічним розвитком суспільства, показали, що інновації, крім технологічного, мають соціальний ефект. В економічній літературі 60-х років ХХ ст. термін «соціальні інновації» використовували в своїх працях П. Друкер та М. Янг для відображення ролі соціальних факторів в розвитку технологій. Значний внесок у вивчення різних аспектів впливу соціальних інновацій на соціально-економічний розвиток зробили вітчизняні вчені: В. Геєць, О. Грішнова, О. Головінов, Т. Лункіна, М. Мурашко, Л. Федулова та інші. Водночас, нова парадигма розвитку суспільства – сталий розвиток – потребує необхідності поглибленого дослідження впливу соціальних інновацій на формування людського капіталу.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення теоретико-методологічних аспектів вивчення соціальних інновацій та розробка напрямів активізації впровадження соціальних інновацій в контексті формування людського капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній літературі сформувався загальний консенсус щодо інновацій, які сприяють економічному зростанню та сталому розвитку. Одним із інструментів економічного зростання, окремим видом інновацій, є соціальні інновації [1], які забезпечують більш ефективне використання всіх активів та ресурсів, «супроводжують процеси генерування нових ідей, тісно пов'язані з появою технологічних, організаційних та маркетингових інновацій, розвиток яких неможливий без накопичення людського капіталу високої якості» [2, с. 168]. Соціальні інновації є засобом досягнення суспільного добробуту, орієнтовані на отримання економічних, соціальних та екологічних ефектів. Соціальні інновації спрямовані, насамперед, на вирішення проблеми бідності та соціальної нерівності [3, 4].

Термін «соціальні інновації» був введений у 1939 році Дж. Шумпетером для опису процесу творчої руйнації, що призводить до появи нових комбінацій ресурсів у діловому, політичному та культурному середовищі. Загальноновизнаним фактом є також і те, що інновації як найважливіше джерело економічного зростання – це не лише економічний механізм чи технічний прогрес, а й соціальне явище [5, с. 30].

Термін «соціальна інновація» виник на початку XVIII століття у руслі різних ідеологічних, соціально-політичних та релігійних дебатів [6]. З часом, залежно від переважаючого політичного, економічного та соціального контексту (від соціалізму до моделі нового державного управління) дещо змінювався і сенс, що вкладається в це поняття. Досить широкого поширення цей термін набув у другій половині XX ст. серед таких дослідників соціальних процесів, як Майкл Янг, Пітер Друкер, та інших вчених та громадських діячів. З XXI ст. соціальні інновації стали розглядатися у світлі досягнення виробничих успіхів новими методами, оскільки зміна різних аспектів співіснування впливає на успішність запровадження прогресивних технологій. Сучасне трактування терміну «соціальна інновація» наводить економіст та банкір Мухаммад Юнус – засновник механізму мікрофінансування та мікrokредитування, лауреат Нобелівської премії миру 2006 р. Соціальні інновації він вважає ліками, якщо хворий – суспільство [7].

В узагальненому вигляді під соціальними інноваціями мають на увазі нові ідеї, які задовольняють соціальні потреби, створюють соціальні відносини та сприяють розвитку нових форм співпраці

[8]. При цьому соціальні інновації можуть набувати форми процесу, продукту, послуги, платформи, бізнес-моделі і т.д. й реалізовуватися різними акторами (державна, приватний сектор, соціальні підприємці і т.д.). Коли соціальна інновація надає широку або довготривалу системну дію, вона має руйнівний характер [9], тобто. призводить до трансформації сформованої системи. При цьому зміна може бути як позитивною, так і негативною, оскільки не всі встигають пристосуватися до деяких нововведень, що прискорюють темпи суспільного життя, що в результаті може стати причиною виникнення «футурошоку» в термінології А. Тоффлера [10, с. 140].

Водночас дослідження [11; 12] показують, що соціальні інновації впливають на: підвищення якості життя та працевлаштування вразливих категорій населення, розвиток сільських та міських територій, вирішення екологічних проблем, зниження нерівності і досягнення соціальної справедливості та ін., загалом сприяючи сталому розвитку країн та регіонів.

Можна виділити ряд напрямів, яких соціальні інновації можуть торкнутися більшою мірою:

- охорона здоров'я, материнства, дитинства;
- усі форми освіти;
- рівень зайнятості населення та його доходів;
- суспільна безпека, соціальний захист;
- охорона навколишнього середовища;
- соціальна опіка (щодо дітей, інвалідів, незаможних).

На сучасному етапі інноваційні перетворення змістилися з техніко-економічної площини в соціокультурну, і розглядаються в соціокультурному контексті, як ті, що безпосередньо пов'язуються із соціальним прогресом, що сприяють економічній динаміці. Можна стверджувати, що феномен «інновація» вже вийшов за рамки «техніко-економічної сфери», про що свідчить його широке вживання у різних галузях, охоплюючи соціокультурний аспект інновацій та їх прояви суспільно-соціального життя суспільства. Таким чином, нині функціонально є два розуміння інновацій: технічні та соціальні. Соціальні інновації розглядаються як процес зміни сфер життя людини у соціумі та характеризується наявністю освітніх, психологічних, наукових, соціальних, політичних інновацій.

Нині у науковому середовищі немає єдиного підходу до визначення терміну «соціальні інновації», що охоплює велику частину життєдіяльності суспільства. У широкому значенні слова розуміється як удосконалення у соціальних сферах суспільства – освіта, охорона здоров'я, наука, культура та мистецтво; у вузькому значенні – підвищення якості життя та праці невеликого колективу чи окремо взятого індивіда. О. Є. Кучко у своїй роботі «Соціальні інновації: підходи до визначення та класифікації» проаналізувала різні

підходи до визначення та класифікації соціальних інновацій і запропонувала охарактеризувати даний феномен як «зміни в соціальній сфері, що ґрунтуються на практичних та фундаментальних наукових знаннях, що породжують значні зміни у соціальній сфері, та персональними якостями користувачів та виступаючи засобом суспільного та економічного розвитку», як «цілеспрямовані зміни будь-яких внутрішньоорганізаційних та міжорганізаційних відносин, що призводять до появи нововведень, мають соціальну значимість і слугують механізмом оновлення взаємовідносин між індивідами, інститутами та організаціями», наголошує на комплексному характері досліджуваного феномена та складності його диференціювання у вузькому розумінні слова [13, с. 29].

Різноманітність визначень соціальних інновацій частково є відображенням того факту, що їх практичне застосування варіюється в залежності від культурних особливостей країн, а також від сфер діяльності, де ці інновації запроваджуються. Деякі дослідники визначають їх як один із типів інновацій в широкому сенсі. Можна виділити п'ять типів інновацій: технологічні, економічні, регуляторні, нормативні та культурні (рис. 1).

Соціальні інновації не зводяться до впровадження нових видів продукції чи використання нових ринків. Соціальні інновації служать задоволенню нових, не пов'язаних із ринком потреб, а також покращенню умов трудової діяльності (з точки зору надання робочого місця та ролі в процесі виробництва).

Соціальні інновації, у порівнянні з техніко-економічними мають ряд особливостей [15, с. 108–109]:

- більш тісний зв'язок з конкретними суспільними відносинами та діловою культурою;
- більш широка сфера застосування;
- значна залежність від групових та особистих якостей користувачів;
- ускладнена оцінка їх ефективності;
- процес виникнення інновацій не включає стадії виготовлення, що прискорює її створення.

У дослідженні, проведеному в рамках Теоретичного та політичного фонду створення соціальних інновацій у Європі (The theoretical, empirical and policy foundations for building social innovation in Europe – TEPsIE), виділяються п'ять критеріїв та характеристики соціально-інноваційної діяльності (табл. 1).

Сутність соціальних інновацій може бути визначена з точки зору різних підходів, які є результатом узагальнення існуючих теоретичних досліджень (табл. 2).

Основним напрямком розвитку та впровадження сучасних українських інновацій має бути людський капітал. Людський капітал є стратегічним ресурсом, який може генерувати високий потенціал сталого розвитку для підвищення конкурентоспроможності національної економіки, поліпшення якості та умов життя населення. У сучасній економічній літературі багато праць, присвячених дослідженню інвестиції в інтелектуальний капітал з точки зору реалізованих витрат на навчання, досягнутого рівня грамотності населення, частки населення із середньою професійною та вищою

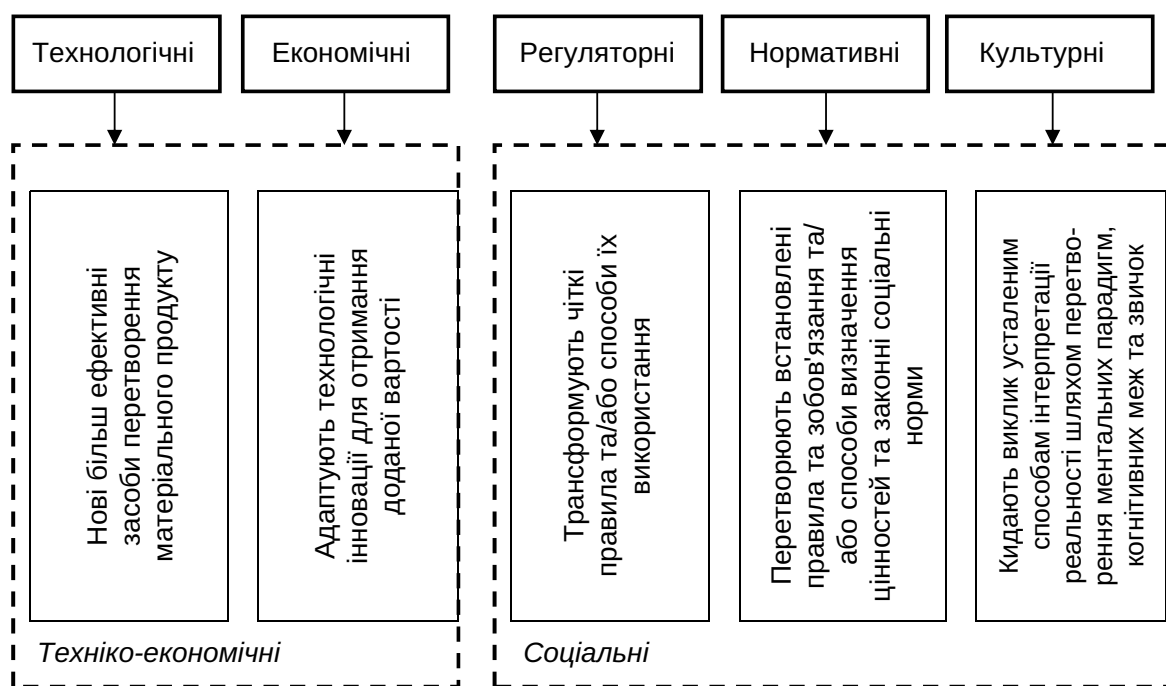

Рис. 1. Характеристика інновацій

Джерело: побудовано на основі [14]

Таблиця 1

Критерії соціально-інноваційної діяльності

Назва критерію	Характеристика
Новизна	Соціальні інновації не обов'язково є повністю оригінальними чи унікальними. Однак вони повинні бути новими у будь-якій галузі діяльності – сектора, регіону, ринку або конкретного користувача
Від ідеї до реалізації	Соціальні інновації пов'язані із реалізацією ідеї. Повинні бути фінансово стійкими у середньостроковій та довгостроковій перспективі
Ефективність	Соціальні інновації повинні бути більш ефективними, ніж вже існуючі рішення. Показники ефективності пов'язані із базовими соціальними цінностями, що являють собою сутність інновацій
Забезпечення соціальної потреби	Соціальні інновації призначені для задоволення соціальної потреби
Активізація суспільного розвитку	Впровадження соціальних інновацій розширює можливості суспільства шляхом створення нових ролей та відносин, а також кращого використання активів та ресурсів. Соціально-інноваційний процес часто тягне за собою зміни у соціальних відносинах та активізує участь уразливих, маргінальних груп, розширюючи їх доступ до різних ресурсів, що дозволяє їм краще задовольняти свої потреби

Джерело: складено автором за даними [16]

Таблиця 2

Сутність підходів до визначення соціальних інновацій

Підхід	Характеристика
Продуктовий	Соціальні інновації – нові стратегії, концепції, ідеї, організації та елементи, що задовольняють суспільні потреби та призводять до змін громадянського суспільства
Процесний	Соціальні інновації – процес здійснення змін та розвитку соціального середовища для розв'язання соціальних проблем та задоволення потреб суспільства
Поведінковий	Соціальні інновації – покращують функціонування суспільства через обов'язкову зміну поведінки людей та суспільства у цілому

Джерело: складено автором за даними [17; 18]

освітою. Цей показник визначається обсягом національних видатків на освіту в річній структурі ВВП. Вплив соціальних інвестицій в людський капітал на рівні компанії перевіряється нормою прибутку. Комерційні компанії все частіше розраховують ефективність фінансування інновацій, спрямованих на підвищення вартості людського капіталу.

Соціальні інновації щодо людського (інтелектуального) капіталу є основою розвитку підприємства (інновації на робочих місцях), а також суспільства та національної економіки.

Ключовими векторами соціальних інновацій щодо людського капіталу є:

- сучасні інструменти підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, формування ефективних стимулів і саморозвиток співробітників;
- розробка та впровадження методів та інструментів стратегії управління персоналом організації;
- створення принципово нових для більшості національних організацій структур управління, заснованих на принципах перерозподілу влади, делегуванні повноважень, сфери розподілу повноважень, процесів робочого спілкування та стану виконання виробничих завдань;
- створення корпоративної культури на основі формування (оновлення) спільних корпоративних (професійних, ділових, особистих, культурних,

етнічних) цінностей, які сприятимуть єдності та інтеграції співробітників компанії;

– впровадження нових методів та підходів управління, спрямованих на задоволення потреб персоналу та індивідуалізм працівників, впровадження ініціативних сесій, на яких співробітники можуть презентувати свої ідеї та проекти, надання можливостей протягом робочого часу реалізувати особисті плани особистого професійного зростання та інтелектуального розвитку;

– формування соціальних кластерів для практичного навчання професійних кадрів (у бізнес-організаціях, соціальних підприємствах, місцевих громадах, навчальних закладах та наукових центрах).

Запропоновані стратегічні напрями впровадження соціальних інновацій щодо людського капіталу бізнес-рівня стануть основою для зосередженості на досягненні таких стратегічних цілей сталого розвитку, наприклад: збільшення вартості людського капіталу; збільшення доходу працівників; нарощування адміністративного потенціалу управління; підвищення ринкової вартості бізнесу і підвищення ефективності всієї компанії.

Сучасні підприємства все частіше орієнтуються на залучення тимчасового персоналу та мінімальні гарантії працівникам, що призводить до

появи нових форм зайнятості населення. На ринку праці можуть розвиватись наступні соціальні інновації:

– дистанційна зайнятість (набула широкого поширення в постіндустріальній економіці). Така форма зайнятості має наступні переваги: відсутність постійного контролю від роботодавця, можливість розподілу робочого часу на розсуд працівника, можливість суміщень професійної кар'єри та навчання одночасно та ін. Але, незважаючи на всі позитивні риси, цей вид зайнятості має і недоліки: втрата кваліфікації, можливість побудови довгострокової професійної кар'єри, а також небезпека соціальної ізоляції;

– гнучка форма зайнятості – робочий час, в якому працівники мають повне право користуватися вибором початку та закінчення робочого дня в рамках стандартного п'ятиденного робочого тижня;

– фріланс – передбачає, короткостроковий договір працівника з роботодавцем, що означає, що особа наймається лише для виконання певного виду завдань. При цьому вся робота фрілансера може виконуватися віддалено, на відміну дистанційної зайнятості. Фрілансерами зазвичай є люди з достатньо високою кваліфікацією, наприклад, програмісти, перекладачі, дизайнери та ін.;

– запозичена праця – передбачає трудові відносини, частка участі в яких забезпечується такими сторонами: найманий працівник, рекрутингова агенція або інший посередник на ринку праці та підприємство-замовник, що використовує працю найманого працівника.

Основними каталізаторами формування людського капіталу в період четвертої промислової революції стануть хмарні технології, розвиток способів збору та аналізу Big Data, краудсорсинг, економіка спільного споживання, біотехнології, безпілотні автомобілі та медицина, заснована на 3D-друку, штучний інтелект.

Висновки з проведеного дослідження.

Проведене дослідження дозволило виявити ключові вектори соціальних інновацій щодо людського капіталу: використання сучасних інструментів підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, формування ефективних стимулів і саморозвиток співробітників; розробка та впровадження методів та інструментів стратегії управління персоналом організації; створення корпоративної культури на основі формування (оновлення) спільних корпоративних цінностей, які сприятимуть єдності та інтеграції співробітників компанії; впровадження нових методів та підходів управління, спрямованих на задоволення потреб персоналу та індивідуалізм працівників; формування соціальних клас-терів для практичного навчання професійних кадрів (у бізнес-організаціях, соціальних підприємствах, місцевих громадах, навчальних закладах та наукових центрах).

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Васильєва О. О., Бородай О. В. Соціальні інновації у складі факторів сталого розвитку аграрної сфери. *Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернетконференції. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2021. С. 58–61.
2. Грішнова О. А., Міщук Г. Ю. Соціальні інновації у трудовій сфері: сутність, види, особливості реалізації в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2013. № 2. С. 167–178.
3. Геєць В. М. Соціалізація, соціальні інновації та соціальна взаємодія бізнесу й держави. *Український соціум*. 2020. № 3. С. 9–23.
4. Геєць В. М. Соціалізація та соціальні інновації у розвитку економіки. *Економічна теорія*. 2020. № 4. С. 5–24.
5. Vasin S., Gamidullaeva L., Rostovskaya T. The Challenge of Social Innovation: Approaches and Key Mechanisms of Development. *European Research Studies Journal*. 2017. Vol. 20, Issue 2. P. 25–45.
6. Moulaert F., Mehmood A., MacCallum D. and Leubolt B. (eds.). Social Innovation as a Trigger for Transformations. The Role of Research. Publications Office of the European Union, Luxembourg. 2017.
7. Социальные инновации – лекарство, если больной – общество. *Via Future (Інновації, Стартапы, Изобретения)*. 2019. URL: <https://viafuture.ru/katalog-idej/sotsialnye-innovatsii> (дата звернення: 14.02.2022).
8. European Commission. «Annual Growth Survey». URL: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/ags2012_en.pdf (дата звернення: 14.02.2022).
9. Christensen C.M., Baumann H., Ruggles R. and Sadtler T.M. Disruptive innovation for social change. *Harvard Business Review*. 2006. vol. 84, no. 12. pp. 94–101.
10. Тоффлер А. *Фуцурошок*, Санкт-Петербург. 1997. 464 с.
11. Graddy-Reed A. and Feldman M.P. Stepping up: an empirical analysis of the role of social innovation in response to an economic recession. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*. 2015. vol. 8, pp. 293–312.
12. Solov'eva T. S., Popov A. V., Caro-Gonzalez A. and Li H. Social innovation in Spain, China and Russia: key aspects of development. *Economic and Social Changes: Facts, Trends, Forecast*. 2018. vol. 11, no. 2, pp. 52–68.
13. Кучко О. Е. Соціальні інновації: підходи до визначення та класифікації. *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. 2011. № 941. С. 27–33.
14. Hamalainen T., Heiskala R. Sosiaaliset innovaatiot jayhteiskunnan uudistumiskyky. *Innovation, Journalism and Future*. Final report of the research project Innovation Journalism in Finland and Development Centre University of Tampere Technology. Helsinki, 2004. 92 p.
15. Шуст Н. Соціальні інновації в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія*. 2015. Вип. 756–757. С. 107–110.

16. The Young Foundation / Caulier-Grice J., Davies A., Patrick R., Norman W.; *Defining Social Innovation*. European Commission. Brussels, 2012. 31.05. 43 p.

17. Набатова О. О. Соціальні інновації: поняття, види, суб'єкти. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. 2011. № 6. С. 58–68.

18. Маулік С. С. Державне регулювання процесів впровадження соціальних інновацій для реалізації стратегії сталого розвитку. *Наукові перспективи*. 2020. № 5(5). С. 181–193.

REFERENCES:

1. Vasylieva O. O., Borodai O. V. (2021) Sotsialni innovatsii u skladi faktoriv staloho rozvytku ahrarnoi sfery. [Social innovations are part of the factors of sustainable development of the agricultural sector]. Proceedings of the *Innovatsiini rishennia v ekonomitsi, biznesi, suspilnykh komunikatsiakh ta mizhnarodnykh vidnosynakh : materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internetkonferentsii (Ukraine, Dnipro, April 16, 2021)*, Dnipro: Universytet mytnoi spravy ta finansiv, pp. 58–61.

2. Hrishnova O. A., Mishchuk H. Yu. (2013). Sotsialni innovatsii u trudovii sferi: sutnist, vydy, osoblyvosti realizatsii v Ukraini [Social innovations in the labor sphere: essence, types, features of realization in Ukraine]. *Demography and social economy*, no. 2, pp. 167–178.

3. Heiets V. M. (2020) Sotsializatsiia, sotsialni innovatsii ta sotsialna vzaiemodiia biznesu y derzhavy [Socialization, social innovation and social interaction between business and the state]. *Ukrainian society*, no. 3, pp. 9–23.

4. Heiets V. M. (2020) Sotsializatsiia ta sotsialni innovatsii u rozvytku ekonomiky [Socialization and social innovations in economic development]. *Economic theory*, no. 4, pp. 5–24.

5. Vasin S., Gamidullaeva L., Rostovskaya T. (2017) The Challenge of Social Innovation: Approaches and Key Mechanisms of Development. *European Research Studies Journal*, Vol. 20, Issue 2 B, pp. 25–45.

6. Moulart F., Mehmood A., MacCallum D. and Leubolt B. (eds.) (2017) *Social Innovation as a Trigger for Transformations. The Role of Research*. Publications Office of the European Union, Luxembourg.

7. Sotsial'nye innovatsii – lekarstvo, esli bol'noy – obshchestvo [Social innovation is a cure, if the patient is

society] (2019) *Via Future (Innovations, Startups, Inventions)*, Available at: <https://viafuture.ru/katalog-idej/sotsialnye-innovatsii> (accessed 14 February 2022).

8. European Commission. «Annual Growth Survey». Available at: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/ags2012_en.pdf (accessed 14 February 2022).

9. Christensen C. M., Baumann H., Ruggles R. and Sadtler T.M. (2006) Disruptive innovation for social change. *Harvard Business Review*, vol. 84, no. 12, pp. 94–101.

10. Toffler A. (1997) *Futuroshok*. Sankt-Peterburg. (in Russian)

11. Graddy-Reed A. and Feldman M.P. (2015) Stepping up: an empirical analysis of the role of social innovation in response to an economic recession. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, vol. 8, pp. 293–312.

12. Solov'eva T.S., Popov A.V., Caro-Gonzalez A. and Li H. (2018) Social innovation in Spain, China and Russia: key aspects of development. *Economic and Social Changes: Facts, Trends, Forecast*, vol. 11, no. 2, pp. 52–68.

13. Kuchko O. E. (2011) Socialjni innovacii: pidkhody do vyznachennja ta klasyfikacii [Social innovation: approaches to definition and classification]. *Visn. Kharkiv. nat. University named after V.N. Karazin*, no. 941, pp. 27–33.

14. Hämäläinen, T. J., Heiskala, R. (2004) *Sosiaaliset innovaatiot ja yhteiskunnan uudistumiskyky*. Helsinki: Edita. 92 p. (in Finnish).

15. Shust N. (2015) Socialjni innovacii v umovakh suchasnykh suspiljno-politychnykh transformacij v Ukraini [Social innovations in the conditions of modern social and political transformations in Ukraine]. *Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Philosophy*, no. 756–757, pp. 107–110.

16. Caulier-Grice J., Davies A., Patrick R., Norman W. (2012) *The Young Foundation. Defining Social Innovation*. European Commission. Brussels. 43 p.

17. Nabatova, O. O. (2011) Sotsialni innovatsii: poniattia, vydy, subiekty [Social innovations: concepts, types, subjects]. *The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University. Series: Economic theory and law*, no. 6, pp. 58–68.

18. Maulik S. S. (2020) Derzhavne rehuljuvannja procesiv vprovadzhenja socialnykh innovacij dlja realizacii strategiji staloho rozvytku [State regulation of the processes of implementation of social innovations for the implementation of the strategy of sustainable development]. *Scientific perspectives*, no. 5(5), pp. 181–193.